

MINDENNAPI KULTÚRÁINK

Az adventi várakozás hagyományosan együtt jár az elcsendesüléssel, a befelé fordulással, a lélek felkészítésével, önmagunk megvizsgálásával. Még inkább így van ez most, 2020 decemberében.

Mindannyian érezzük: mindenhez, így a kultúrához való viszonyulásunk is változik. Az elmélyülés és a külső bezártság akár elő is segítheti bizonyos termékek (könyv, zene, film) fogyasztását, ugyanakkor a teltházás koncertek, a színházi előadás vagy egy-egy mozifilm bemutatójának egyszeri és megismételhetetlen élményéről jelenleg le kell mondanunk.

Érdemes egy pillantást vetni arra, hogy a harminc évvel ezelőtti változások mennyiben alakították át a magyar kulturális életet. Átfogó képre nem törekedtünk, terjedelmi korlátaink miatt nem is törekedhettünk.

A rendszerváltással együtt járó paradigmaváltás kapcsán elcsépett lenne a diktatúra demokráciával való felváltásáról, a szovjet gyarmati lét függetlenségre cseréléséről szónokolni – és arról, hogy ezek mind-mind termékenyen hatottak a kultúrára is. Mert bár mindennek megvan a ténybeli alapja, ezen az érzékeny területen sokan nem így érezték, élték meg a változásokat. Az állítólag asztalfiókba száműzött munkák nem kerültek elő tömegével 1990-ben, a szellemi függőség helyére anyagi – és helyenként más irányú ideológiai – függések léptek, és igazán azt sem érezhetjük, hogy minden tekintetben kiléptünk volna a nagyhatalmi kulturális gyarmatosítás béklyói közül. A pártközpont kétségtelenül nem „szól le”, hogy mit szabad vagy nem szabad írni, mit lehet és mit nem kimondani vagy eljátszani a színpadon, milyen stílusú képzőművészeti vagy zenei alkotásokra mutatkozik politikai szükségszerűség és/vagy igény. Léteznek ugyanakkor anyagi érdekek, egyedül üdvöztetőnek kikiáltott kulturális trendek, melyek árnyékában mintha eltűnedezne a rendszerváltás hajnalán áhított „saját út” (Bíró Zoltán) megtalálásának igénye. Ahogy Halmy Kund az elmúlt harminc év kulturális vonatkozásait vázlatosan áttekintő tanulmányában fogalmaz: a kulturális élet területén mutatkozó változások a felszínen tapasztalható „pozitív jelek, élénkség, pezsgés ellenére meglehetősen regresszív, devalválódó, összességében lehangoló képet” nyújtanak.

A harc helyett a csendesség, az elmélyülés ideje van. A Megváltóra várva önmagunkról, kultúrához való viszonyulásainkról, a majdani újrakezdéseinkről is elgondolkodhatunk.

Áldott karácsonyt kívánunk mindenkinek!

Budapest, 2020. december 18.

